

Förhistoriska och historiska bebyggelse lämningar i

Barkarby

Arkeologisk delundersökning av RAÄ 255:4
samt RAÄ 405:1, Järfälla socken och kommun,
Uppland.

Richard Grönwall
Rapport 2004:39

Barkarby

Arkeologisk delundersökning av RAÄ 255:4
samt RAÄ 405:1, Järfälla socken och kommun,
Uppland.

Richard Grönwall
Rapport 2004:39

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.lansmuseum.a.se

 STOCKHOLMS LÄNS MUSEUM

Box 6176 102 33 Stockholm
Tel 08-690 69 60 Fax 08-32 32 72
Besöksadress: Klarahuset, Sabbatsbergsvägen 6
Hemsida www.lansmuseum.a.se

Tidaxel: Mats Vänehem

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum
Redaktionell bearbetning: Göran Werthwein
Produktion av planer: Richard Grönwall
Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133
Stockholm 2004

Innehåll

Sammanfattning	6
Bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö	8
RAÄ 255:4	8
RAÄ 405:1	8
Målsättning och metod	8
Vad ville vi veta?	8
Fältundersökningens genomförande	9
Resultat	10
RAÄ 255:4	10
<i>Generellt om undersökningsområdet (UO)</i>	10
<i>Husgrund 1 och 2</i>	10
<i>Husgrund 3-5</i>	11
<i>Provrutor och tranché inom Husgrunder 3-5</i>	11
<i>Det förhistoriska kulturlagret och anläggningarna</i>	12
<i>Grophuset A11</i>	12
<i>De förhistoriska fynden</i>	13
<i>Vedarts- och ¹⁴C-analysen</i>	13
<i>Den osteologiska analysen</i>	14
<i>Diskussion och tolkning</i>	14
RAÄ 405:1	15
<i>Generellt om UO</i>	15
<i>Kulturlagret</i>	15
<i>Hus, anläggningar och fynd</i>	15
<i>Grophuset A1</i>	15
<i>Den osteologiska analysen</i>	16
<i>Diskussion och tolkning</i>	16
Referenser	17
Tekniska och administrativa uppgifter	17

Figurförteckning

Fig. 1 Blå kartan med delundersökningsområdet markerat	6
Fig. 2 Översiktskarta med fornlämningarna markerade	7
Fig. 3 Husgrunderna 3-5	11
Fig. 4 Amuletring och pärla, foto R Grönwall	12
Fig. 5 Diagram över koldatering	13
Fig. 6 Foto över husgrund A3, foto R Franzén	14

Bilagor

Bil. 1 Genomgång av benmaterialet för RAÄ 255:4 och 405:1	18
Bil. 2 Planer och profiler för RAÄ 255:4	20
Bil. 3 Planer och profiler för RAÄ 405:1	24
Bil. 4 Tabeller för RAÄ 255:4	28
Bil. 5 Tabeller för RAÄ 405:1	34

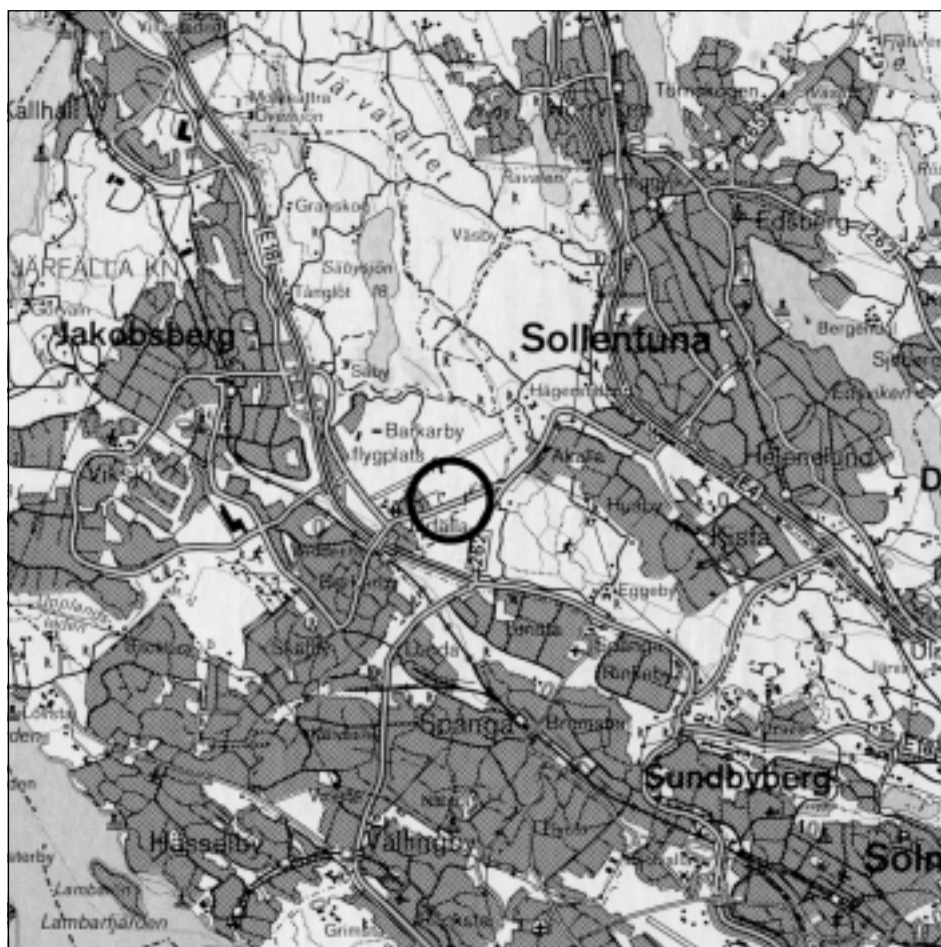

Fig 1. Blå kartan med delundersökningsområdet markerat, skala 1: 100 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum har under sommaren 2004 utfört delundersökningar av RAÄ 255:4 samt RAÄ 405:1 i Järfälla socken och kommun, Uppland (1st beslut 431-04-3576). Endast de delar av fornlämningarna som skulle komma att beröras av en planerad gång- och cykelväg blev föremål för undersökning (fig 2 och bil. 2-3).

RAÄ 255:4 befanns innehålla fem hus- och källargrunder från torpet Åkerby, vilket etablerades under första halvan av 1700-talet för att senare under 1800-talet försvinna. Under dessa lämningar påträffades ett förhistoriskt kulturlager med anläggningar i form av bland annat ett grophus, stolphål och härdar. Ett kolprov från en av härdarna daterades genom ^{14}C -analys till romersk järnålder. Fyndmaterialet visar dock att platsen brukats även under yngre järnålder. Några tecken på att RAÄ 255:4 hyst en äldre historisk bebyggelse, före det att torpet Åkerby kom att etableras, har inte kunnat bekräftas. Undersökningsområdets begränsade storlek gör dock att sådana lämningar, trots den nu utförda delundersökningen, inte helt kan uteslutas finnas inom fornlämningsområdet.

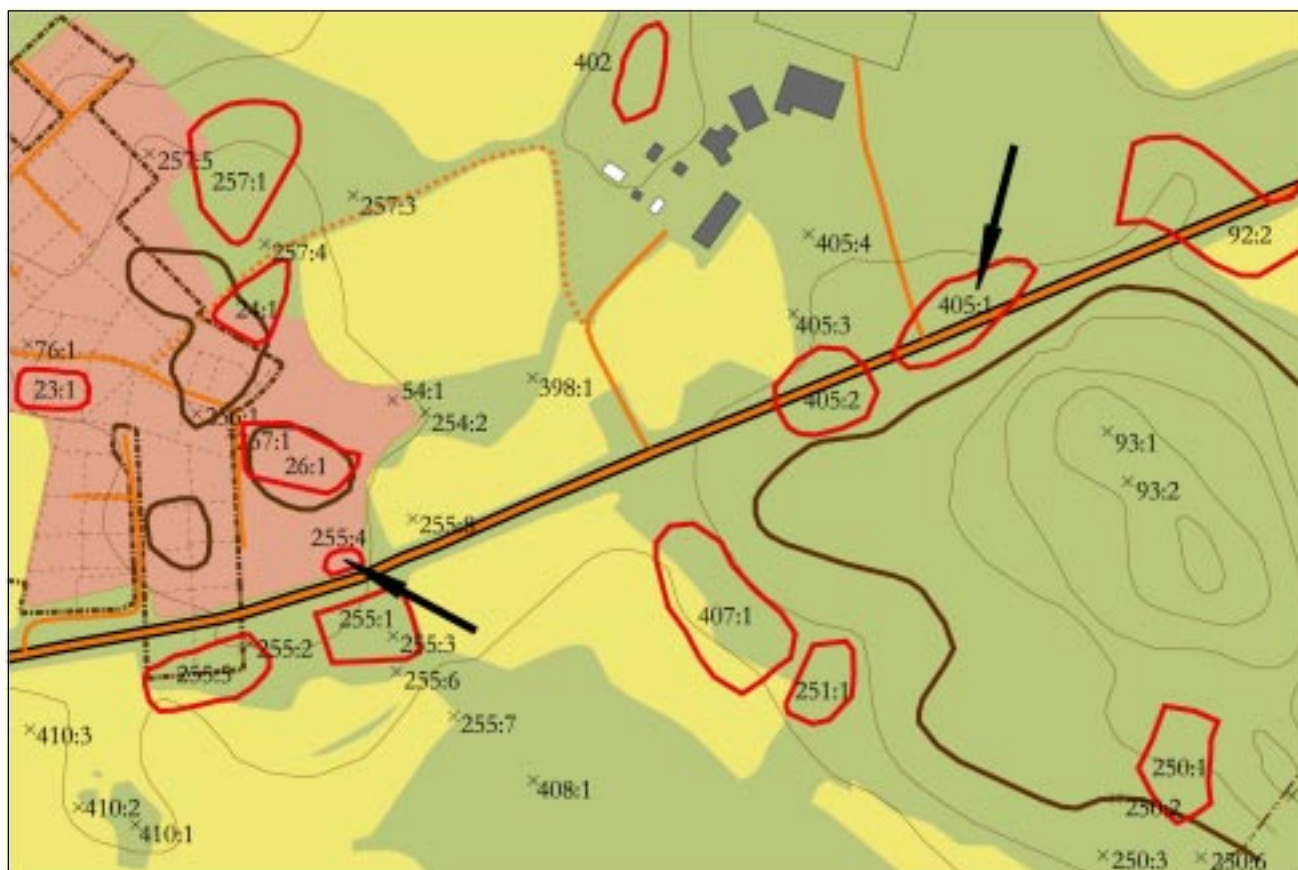

Fig 2. Översiktskarta med områdets fornlämningar samt lägena för RAÄ 255:4 och RAÄ 405:1 markerade, skala 1: 5000.

RAÄ 405:1 utgjordes av boplatslämningar i form av kulturlager, ett grophus samt stolphålen efter en större, treskeppig byggnad. Ett kolprov från en härd på ytan daterades under förundersökningen till romersk järnålder. Husets proportioner överensstämmer med tidigare undersökta byggnader i Mälardalen från yngre romersk järnålder, varför boplatserna bör kunna antas vara från denna period. Det relativt ringa antalet anläggningar och fynd talar för att boplatserna, åtminstone inom undersökningsområdet, inte nyttjats under någon längre tid.

Bakgrund

Under sommaren 2004 genomförde Stockholms läns museum arkeologiska delundersökningar av RAÄ 255:4 respektive RAÄ 405:1 i Järfälla socken och kommun. Orsaken till undersökningarna var en av kommunen planerad gång- och cykelväg, vilken delvis skulle komma att beröra de båda fornlämningarna (1st beslut 431-04-3576). Länsmuseet hade inför delundersökningen genomfört en arkeologisk förundersökning av de båda lokalerna (Werthwein 2004). Resultaten av förundersökningen låg till grund för den projektplan och kostnadsberäkning som framställdes inför delundersökningen. För kostnaderna i samband med delundersökningen har Järfälla kommun svarat.

Topografi och fornlämningsmiljö

Fornlämningarna är belägna strax norr om sockengränsen mot Spånga, mellan Bällstaån i väst och Igelstabäcken i öst (fig 2). Väst om fornlämningarna ligger Järfälla kyrka och strax söder om denna Barkarby torg. I norr ligger Barkarby flygfält, vilket under den första halvan av 1900-talet kom att etableras på tidigare åker- och ängsmark. Mot söder kan landskapet än idag främst beskrivas som ett jordbrukslandskap, med enstaka åkerholmar och skogsbevuxna moränryggar utslängda på lerjordarna nordväst om stockholmsförorterna Tensta och Rinkeby.

RAÄ 255:4

Fornlämningen ligger cirka 20 meter över havet och är belägen på ett moränimpediment med inslag av berg i dagen (SGU 1965). Mot öst gränsar området till lägre liggande partier med glacial och postglacial lera och väst och nordväst om fornlämningen har i modern tid ett småhusområde vuxit fram. I Fornminnesregistret är RAÄ 255 fördelat över åtta stycken registerposter (255:1-8) vilka samtliga utgörs av bebyggelselämningar av olika slag. Dessa är belägna på båda sidor om den idag befintliga Norrviksvägen och har till övervägande del satts i samband med det under 1800-talet övergivna torpet Åkerby (se nedan). Endast 35 meter norr om RAÄ 255:4 ligger på ett höjdparti ett gravfält med åtta kända gravar (RAÄ 26:1). Dessa utgörs av en sex meter i diameter stor hög samt mindre, runda flacka stensättningar (fig 2).

RAÄ 405:1

Fornlämningen ligger cirka 20 meter över havet och är belägen på lerjord vid den norra sidan av "Hästa klack", ett 45 meter högt, skogsbevuxet bergsparti (fig 2). Till RAÄ 405 hör fyra registerposter (405:1-4) vilka utgörs av boplatlämningar samt en stensättning (405:4). På berget söder om fornlämningen ligger på cirka 40 meters höjd två större stensättningar, cirka nio meter i diameter (RAÄ 93:1-2, Spånga sn).

Målsättning och metod

Enligt länsstyrelsens beslut skulle endast de delar som låg inom arbetsområdet för gång- och cykelvägen beröras av den arkeologiska delundersökningen. Detta innebar ett 10-12 meter brett område längs den norra sidan av Norrviksvägen. I vägens längdriktning utgjorde fornlämningarnas faktiska utbredningsområde gränsen för undersökningsområdena.

Vad ville vi veta?

RAÄ 255:4 konstaterades under förundersökningen innehålla en omfattande boplatlämning från förhistorisk tid samt bebyggelselämningar från historisk tid. Utifrån fynd av bland annat en amulettring och förhistorisk keramik daterades den förhistoriska boplaten preliminärt till den yngre järnåldern. De historiska lämningarna på platsen diskuterades eventuellt kunna utgöra rester av det från 1700-talet belagda Åkerby torp. En uppgift i en karta från 1690 pekar även ut platsen som gamla "Barkarby gamla tomt" (se nedan). Det antogs därför att även medeltida bebyggelselämningar skulle kunna komma att påträffas vid fortsatta undersökningar

på platsen. De huvudsakliga frågor som ställdes rörande RAÄ 255:4 inför delundersökningen var :

1. När sker den tidigaste bebyggelseetableringen på platsen?
2. Finns en kontinuitet i bebyggelsen från förhistorisk till historisk tid?
3. Utgör de historiska bebyggelse lämningarna verkligen Åkerby torp, eller rör det sig om en äldre, historisk bebyggelse i Barkarby, vilken under 1600-talet kom att flyttas och etableras kring nuvarande Barkarby torg?

Förundersökningen av RAÄ 405:1 visade att även denna utgjordes av lämningar efter en förhistorisk boplats. I ett mellan 0,1-0,2 meter tjockt kulturlager påträffades ett antal härdar och stenskodda stolphål. En oregelbunden mörkfärgning bedömdes utgöra ett grophus och fynd av bland annat förhistorisk keramik och bränd lera påträffades både vid framrensning av anläggningar och i kulturlagret. Ett kolprov från en härd på ytan skickades för ¹⁴C-analys och gav en datering till romersk järnålder (235 e. Kr. ±115 år, 2 sigma). Frågor som lyftes upp inför delundersökningen var:

1. När sker den tidigaste etableringen på platsen?
2. Hur länge nyttjas platsen?

Även frågor rörande boplatsen ekonomi ansågs vara av intresse. Det påpekades dock redan i projektplanen att den begränsade yta som skulle komma att undersökas även begränsade möjligheterna att mer ingående besvara frågeställningarna. Detta gällde även för RAÄ 255:4.

Fältundersökningens genomförande

De berörda områden som låg inom arbetsområdet för den planerade gång- och cykelvägen avbanades med maskin ned till anläggnings- eller fyndförande nivå. Påträffade anläggningar framrensades och dokumenterades i text, plan och profil i samband med att de grävdes ut. I kulturlagren grävdes ett antal provrutor ned till en nivå vilken bedömdes vara opåverkad av människa. Kolprover insamlades för senare kunna vedarts- och ¹⁴C-analyseras. Schaktens utbredning, anläggningar, grävda provrutor samt valda topografiska element (såsom berg i dagen) inmättes med totalstation. Valda objekt fotograferades.

Grophuset A11, som påträffades inom RAÄ 255:4, delades in i kvadranter varav två kom att grävas ut. Även grophuset A1 inom RAÄ 405:1 delades in i kvadranter, men kom att grävas ut i sin helhet. Ett mindre antal anläggningar vilka påträffades inom RAÄ 255:4 kom inte att bli föremål för utgrävning. Anledningen till detta var en i fält medveten fokusering på de eventuella medeltida bebyggelse lämningar som antogs kunna finnas under de historiska bebyggelse lämningarna på platsen (se resultat nedan). De ej undersökta anläggningarna framrensades i plan och deras karaktär bedömdes i samband med detta preliminärt. Då någonting säkert inte kan sägas om anläggningarnas status har dessa preliminära tolkningar dock utelämnats i denna rapport. Deras respektive lägen finns dock återgivet i schakt- och anläggningskartan, bil. 2-3.

Vedartsanalyserna har utförts av miljöarkeologiska laboratoriet vid Umeå Universitet, och ¹⁴C-analysen av Ångströmlaboratoriet i Uppsala.

De brända och obrända ben som påträffades vid undersökningarna har analyserats av osteolog Margaretha Boije vid Stockholms läns museum. Resultaten av analyserna presenteras under respektive delkapitel nedan.

Resultat

Resultaten av delundersökningarna kommer nedan att presenteras separat för respektive fornlämning. Till varje resultatkapitel hör ett avslutande diskussions- och tolkningskapitel, i vilket resultaten diskuteras utifrån ett bredare perspektiv och där eventuella framtida problemområden rörande platserna lyfts fram. För att underlätta för läsaren benämns de huslämningar som påträffades inom RAÄ 255:4 som Hg1, Hg2 osv. I schakt- och anläggningskartan, samt i anläggningstabellen, är dessa dock angivna som A1, A2 osv.

RAÄ 255:4

Generellt om undersökningsområdet (UO)

Totalt avbanades en yta om cirka 680 m² (bil. 2). Inom detta område påträffades ett flertal anläggningar vilka utgjordes av förhistoriska och historiska boplats- och bebyggelselämningar. Merparten av de historiska lämningarna var koncentrerade till UO:s västra delar. Dessa utgjordes av fem stycken hus- och källargrunder (Hg 1–5). Ytterligare en bebyggelselämning var belägen direkt norr om, och utanför, UO och utgjordes av en sentida jordkällare med överbyggnad av betong (Hg6). Husgrunderna 3-5 överlagrade stratigrafiskt varandra, där den överst belägna, och således den yngsta, utgjordes av Hg3 och den underst belägna var Hg5. Stora delar av UO innehöll ett 0,1-0,2 meter tjockt kulturlager. Lämningarna kommer nedan att mer översiktligt beskrivas. För mer detaljerade beskrivningar av respektive anläggningar och provrutor hänvisas till tabellerna i bilaga 4.

Husgrund 1 och 2

Lämningarna bestod av syllstensrader med kallmurad natursten. Hg1 utgjordes av en källargrund och hade ställvis påbättrats med murbruk. En provruta grävdes i grundens östra hörn (R7). I denna påträffades en mängd avfallsmaterial vilket kunde dateras till den första halvan av 1900-talet. Detta material tolkas ha tillkommit efter det att byggnaden övergivits. Ytterligare fynd av bland annat tegel, spikar och nitar, tolkas vara rester efter byggnadens inrasade väggar.

Norr om Hg1 påträffades ytterligare en husgrund, Hg2, vilken till sin karaktär liknade den förra. Denna överlagrades i nordväst av en befintlig källare med en överbyggnad av cement (Hg6) och endast den SÖ delen av grunden kom att undersökas. Utifrån fynd av sekundärt eldpåverkade spikar och rödgodsfragment tolkas Hg2 ha brunnit.

Båda huslämningarna dateras utifrån karaktär och fyndmaterial 1700- eller 1800-tal. Deras belägenhet i förhållande till varandra talar eventuellt för att de har varit i bruk samtidigt.

Husgrund 3-5

Väst om Hg1 och Hg2 påträffades en rektangulär syllstensgrund, cirka 8,5 x 5,5 meter stor, med ca 0,5-0,65 meter stora stenar (fig. 3 och bil. 2). Huset har troligen utgjort en enkelstuga med entrén placerad på den norra delen av den nordöstra långsidan, och således utanför UO. Längs med husgrundens sydöstra gavel påträffades ytterligare en syllstensrad vilken sannolikt utgjort ett fundament till en tillbyggnad, eventuellt en förrådsdel av något slag. Tillsammans med utbyggnaden har huset varit cirka 10,5 meter långt. Rester av trä påträffades mellan syllstensraden till utbyggnaden och husgrunden vilka troligen utgjort delar av ett golv. I mitten av syllstensgrundens sydvästra långsida påträffades ett rektangulärt spisröse med stora mängder tegel, sot och kol. Vilken funktion de två parallella tegelrader som löpte utifrån spisen mot den motsatta långsidan haft är inte känt. Eventuellt kan de ha ingått i någon form av väggkonstruktion. Huset dateras utifrån fynd och karaktär till 1700- eller 1800-talet.

I husgrundens västra hörn påträffades ytterligare en syllstenskonstruktion med rester av tegel vilka sannolikt ingått i en spiskonstruktion (fig. 3 och bil. 2). Denna syll tolkas tillhöra en äldre och mer nord-syd orienterad byggnad än Hg3. Då endast en mindre del av denna husgrund påträffades är byggnadens ursprungliga storlek ej känd. Troligen har den spislämning som påträffades haft samma placering i huset som spislämningen i Hg3, varför långsidans väggssyll bör ha fortsatt mot norr, utanför UO. Huset dateras utifrån fynd och karaktär till 1700- eller 1800-tal.

På platsen påträffades ytterligare delar av en äldre syllstensgrund, Hg5 (fig. 3 och bil. 2). Inte heller om denna husgrund kan något sägas rörande byggnadens ursprungliga storlek eftersom endast delar av grunden påträffades. Huslämningens karaktär skilde sig från Hg3 och Hg4 genom ett mindre inslag av fynd av exempelvis tegel, murbruk och porslin. Även syllens karaktär skilde sig från Hg3 och Hg4, med mindre och fler stenar. Denna huslämning kan således vara betydligt äldre än de två andra, dock osäkert hur mycket äldre.

Provrutor och tranché inom husgrund 3-5

På ytan för de ovan beskrivna huslämningarna grävdes fyra stycken provrutor (R1, 2, 4 och 5) samt en tranché (R8). I samtliga provrutor påträffades en mängd föremål, såsom rödgods, porslin, järnföremål, kritpipor och obrända ben, vilka dateras till 1700- eller 1800-tal. Stratigrafien befanns vara mycket komplex vad gäller det historiska kulturlagret och några golvnivåer tillhörande respektive huslämning kunde

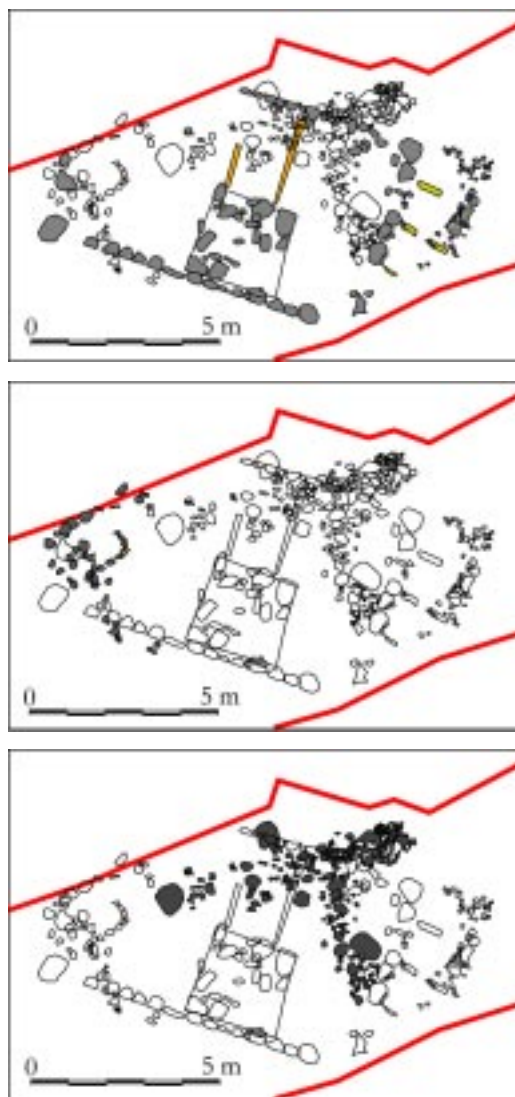

Fig 3. överst syns HG 3, därefter HG 4 och vidare därunder HG 5, skala 1:200. För större planer se bilagan.

inte urskiljas. Beträffande det historiska materialets förhållande till det underliggande förhistoriska kulturlagret var dock stratigrafin mer tydlig. Alla fynd från historisk tid påträffades på en nivå mellan 0,05-0,2 meter, under ett ca 0,05 meter tjockt vegetationsskikt. Under detta följde ett cirka 0,1 meter tjockt förhistoriskt kulturlager med härdar och stolphål samt fynd av bland annat A-keramik och bränd lera.

Det förhistoriska kulturlagret och anläggningarna

De anläggningar som utifrån karaktär och fyndmaterial dateras vara förhistoriska utgjordes ett grophus, stolphål, härdar, sotfläckar samt en bengrop (schakt o anl). Utöver grophuset har ingen eventuell byggnad eller andra konstruktioner kunnat urskiljas. Detta är sannolikt ett resultat av UO:s begränsade yta, då flera av de påträffade anläggningarna kan antas ha ingått i någon form av större konstruktion, som exempelvis ett hus.

Ett förhistoriskt kulturlager sträckte sig över i stort sett hela den schaktade ytan. Undantaget utgjordes av området mellan Hg3-5 och Hg1 och Hg2, där markgrepp under senare tid sannolikt medfört att kulturlagret försvunnit. Kulturlagret öst om Hg1 och Hg2 befanns dock vara mer eller mindre ostört och det var också på denna yta som anläggningsfrekvensen var som högst. Öst om undersökningsschaktet löpte ett dike i nord-sydlig riktning varefter åkermark vidtog. Vid förundersökningen kunde det konstateras att eventuella lämningar i åkermarken saknades, troligen som en följd av bortodling (Werthwein 2004:13). Likaså har eventuella lämningar mot väst försvunnit, troligen i samband schaktarbeten för den mindre gång- och cykelväg som vid undersökningstillfället var belägen direkt väst om undersökningssytan. Kulturlagret var mellan 0,1-0,2 meter tjockt och utgjordes av sotig eller mörkfärgad silt och lera. Under detta framkom opåverkad morän.

Fig 4. Den under förundersökningen påträffade amuletringen i A29 samt pärlan från A11 (skalstocken gäller för amuletringen). Foto R. Grönwall

Grophuset A11

Grophuset framkom vid schaktning som en cirka 3,5 x 4 meter stor mörkfärgning (bil. 2). Anläggningen delades in i kvadranter varav den östra och västra kom att grävas ut. Mörkfärgningen befanns centralt vara 0,35 meter djup och närmast rund till formen. Mot öst var ett cirka 0,8 x 1 meter långt och 0,1 meter djupt utskjutande parti i vars avslut ett stolphål (A30) påträffades. Det utskjutande partiet utgör sannolikt resterna av en ingång till byggnaden. I grophuset påträffades förhistorisk keramik, bränd lera, brända och obrända ben, ett oidentifierbart järnföremål samt en halv, röd opak glaspärkla (se nedan).

Direkt väst om grophuset påträffades vid förundersökningen en amuletring vid framrensningen av stolphålet A 29 (fig. 4). Stolphålet grävdes ut vid slutundersökningen och befanns vara runt, cirka 0,5 meter i diameter och 0,45 meter djupt. Stolphålet var stenskött och kan eventuellt ha ingått i grophusets konstruktion. Exempel på grophus med bevarade spår efter takkonstruktionen i form av två motstående stolphål finns från bland annat Pollista i Uppland (Hållans & Svensson 1999:28). Stolphålen A29 och A30 ligger dock inte rakt centrerade över grophuset vilket gör att en sådan funktion får anses som tveksam. Eventuellt skulle de kunna utgöra spåren av ett tak av enklare konstruktion. Att det förekommit stor variation beträffande

grophusens takkonstruktioner har uppmärksammats tidigare (Göthberg 1995:79).

I botten av grophusets nedgrävning framkom ett ler- och siltlager, beläget direkt på den underliggande moränen. Lagret tolkas ha utgjort grophusets golv.

De förhistoriska fynden

Det förhistoriska fyndmaterialet utgörs framförallt av keramik. Detta material är i sig inte omfattande (sammanlagt 597 g fördelade över 14 fyndposter) men går att grovt dela in i två huvudtyper:

1. Sämre bränd, röd-brun keramik med grövre magring och tjockare kärnväggar.
2. Brun-grå, mellanmagrad och bättre bränd keramik, eventuellt med något tunnare kärnväggar.

De två keramiktyperna tillhör sannolikt en äldre och en yngre fas, där grupp 1 utgör äldre järnålderskeramik och grupp 2 yngre järnålderskeramik. Man bör dock vara medveten om materialets ringa omfattning och den osäkerhet detta innebär för tolkningen. Någon tydlig korologisk åtskillnad beträffande de båda keramiktyperna har inte kunnat urskiljas över ytan.

I den östra kvadranten av grophuset A11 påträffades, som ovan nämnts, en halv röd, opak glaspärla. Pärlan tillhör en typ vilken förekommer från romersk järnålder och framåt, och kan således inte närmare dateras än till senare delen av äldre järnålder eller yngre järnålder (Holmqvist 1956:35f).

I två stolphål (A44, A40) strax norr om grophuset påträffades en järnsölja respektive ett fragment från en vävtyngd av bränd lera. I stolphålet A24 påträffades en knacksten. Järnsöljan och vävtyngdsfragmentet är föremål som inte kan dateras mer precist än till järnålder, medan knackstenar som föremålstyp förekommer under i stort sett hela den förhistoriska perioden.

Vedarts- och ¹⁴C-analysen

Två stycken kolprov från härden A9 skickades för vedartsanalys. Det ena provet utgjordes av ek och var därför inte lämpligt (på grund av eventuell hög ålder) för en ¹⁴C-analys. Det andra provet utgjordes av björk, vilket är ett betydligt bättre material att datera. Ur kolprovet utvaldes bitar vilka bedömdes komma från en kvist, vilket ytterligare förbättrar möjligheterna till en korrekt datering. Provet skickades för ¹⁴C-analys och resultatet gav att härden varit i bruk någon/några gånger under 70-320 AD, 2 sigma, det vill säga romersk järnålder (1845 ± 45 BP okalibrerat värde).

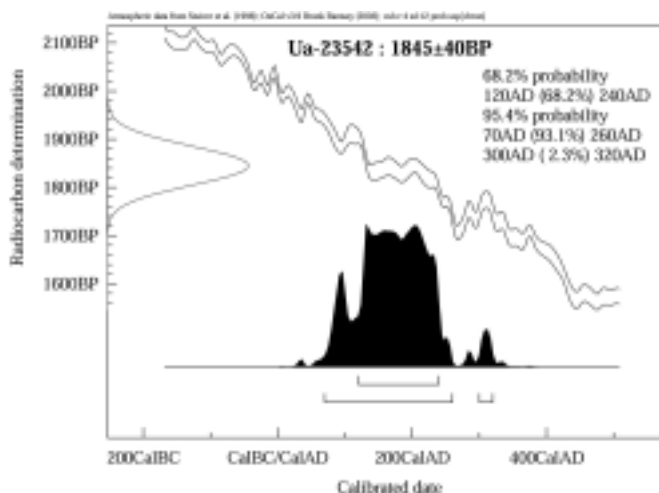

Fig 5. Efter ¹⁴C-analys kunde brukningstiden för härd A9 bestämmas till romersk järnålder.

Den osteologiska analysen

Benmaterialet från RAÄ 255:4 domineras av häst, vilket påträffades i A19, A72, A68 samt i R7. I avfallsgropen påträffades benen efter ett föl med undantag för ryggkotor, revben och hovar. Övriga arter som kunde identifieras i benmaterialet utgjordes av svin, nöt samt får/get. För en utförligare beskrivning av benmaterialet hänvisas till bilaga 1.

Fig 6. Husgrund A3 under utgrävning. Sannolikt den yngsta av de nu undersökta husgrunderna. Foto från väst, taget av R Franzén.

Diskussion och tolkning RAÄ 255:4

Inför undersökningen ställdes frågor beträffande de förhistoriska lämningarnas ålder, boplatsens kontinuitet in i historisk tid samt eventuella lämningar efter en medeltida bebyggelse i Barkarby.

Vad gäller de förhistoriska lämningarna på platsen så talar den äldre typ av keramik som påträffades, tillsammans med ¹⁴C-dateringen av härden, för att platsen hyst en bosättning sedan åtminstone romersk järnålder.

Fynden av sannolikt yngre järnålderskeramik samt den amulettring som påträffades vid förundersökningen talar för att platsen även hyst en bosättning

under yngre järnålder. Pärlan tillhör en typ som förekommer från romersk järnålder och framåt. Amulettringen dateras till senare delen av vikingatid. Huruvida en kontinuitet i bebyggelsen från äldre till yngre järnålder finns eller ej kan inte besvaras utifrån den nu utförda delundersökningen. För en mer ingående, bebyggelsehistorisk analys av platsen skulle en större yta behöva undersökas.

Några historiska lämningar har inte påträffats vilka säkert kan sägas vara äldre än 1700-tal. Sannolikt har alla påträffade hus- och källargrunder på platsen hört till torpet Åkerby, vilket etablerats någon gång under den första delen av 1700-talet.

Frågan är hur vi skall se på uppgiften i 1690 års karta om platsen för RAÄ 255:4 som "gamla Barkarby tomt". Det kan helt enkelt vara en missuppfattning av kartritaren. En annan möjlighet är att platsen för järnåldersgården ännu vid slutet av 1600-talet var ihågkommen. Ytterligare en möjlighet är att platsen faktiskt hyst en medeltida bebyggelse men att denna inte kunnat spåras i det arkeologiska materialet, alternativt att bebyggelsen legat strax utanför den yta som nu undersökts. Det medeltida materialets anonymitet vid arkeologiska undersökningar i agrara miljöer är ett känt problem. Orsakerna till denna avsaknad av medeltida fynd har diskuterats. Exempelvis har den materiella kultur som vanligtvis dateras till senare delen av järnåldern på vissa håll kunnat ses fortsätta in i medeltid. Det kan således vara så att medeltida lämningar i vissa fall har antagits vara äldre än de egentligen har varit.

RAÄ 405:1

Generellt om UO

Totalt avbanades en yta om cirka 830 m² (bil. 3). En stor del av UO kunde konstateras bestå av påförda recenta fyllnadsmassor, sannolikt tillkomna i samband med arbete för den intilliggande Norrviksvägen. Delvis belägna under dessa massor påträffades sammanlagt 19 stycken anläggningar av antikvariskt intresse. Samtliga anläggningar påträffades i ett till ytan omfattande förhistoriskt kulturlager. Anläggningarna utgjordes av ett grophus, stolphål, härdar samt en stenansamling. Några av de stolphål som påträffades utgjorde en del av ett hus, vilket fortsatte utanför UO mot sydväst.

Kulturlagret

Kulturlagret täckte en yta av sammanlagt 544 m² inom UO. Detta var fördelat på två från varandra separerade ytor (bil. 3). Avsaknandet av kulturlager och anläggningar centralt inom UO är sannolikt ett resultat av bortodling i senare tid. De provrutor som grävdes under förundersökningen och delundersökningen visade att kulturlagret var mellan 0,15-0,3 meter tjockt och bestod av sotig och mörkfärgad lera med inslag av förhistorisk keramik, bränd lera samt skärvig och skörbränd sten.

Hus, anläggningar och fynd

Av de totalt nio stolphål som påträffades, tolkas åtta stycken ha ingått i ett hus (bil. 3). Som framgår av planen har huset varit treskeppigt, där mittskeppet mellan de takbärande stolpparen har varit cirka två meter brett. Stolphålet A21 kan antas, utifrån läge och karaktär, ha ingått i husets vägg, eventuellt som del av ingången. Avståndet mellan yttervägg och takbärande stolprad är även det cirka två meter, varför husets totala bredd bör ha uppgått till omkring sex meter (se diskussion och tolkning nedan). Husets längd är okänd, då detta sträcker sig vidare mot sydväst och utanför UO. I ett av stolphålen till en takbärande stolpe (A12) påträffades en järntorne till en sölja samt två fragment av brända ben vilka tyvärr inte kunde artbestämmas vid den osteologiska analysen (se nedan).

Någon härd som kan antas ha tillhört huset påträffades inte vid undersökningen. Däremot påträffades flera härdar på ytorna direkt utanför, men även delvis i linje med, husets förmodade nordvästra vägg. I en av härdarna påträffades fragment av förhistorisk keramik.

Fyndmaterialet var överlag mycket sparsamt med enstaka förhistoriska keramikfragment och stänk av bränd lera spridda i anläggningarna och i kulturlagret.

Grophuset A1

Grophuset A1 påträffades vid förundersökningen som en oval mörkfärgning (bil. 3). Vid utgrävning visade sig huset innehålla en härd (A1:1) i husets sydöstra del. Härden var belägen på en avsats, cirka 0,15 meter över husets övriga golvnivå och som djupast var huset cirka 0,6 meter. Härdkonstruktionen kan närmast beskrivas som en härdpall. I den nordöstra nedgrävningskanten påträffades ett stolphål (A1:2) vilket sannolikt ingått i grophusets konstruktion (jämför även med grophuset A11, RAÄ 255:4 i denna rapport). Fyllningen i grophuset utgjordes av grå-svart lera med inslag av skärvig och skörbränd sten. I fyllningen påträffades även förhistorisk keramik, bränd lera samt brända och obrända ben. Golvet utgjordes av hårt packad lera vilket utgjort nedgrävningens botten. Det rör sig således inte om ett anlagt lergolv i huset.

Den osteologiska analysen

Benmaterialet utgjordes av 52,2 g obrända ben samt 7,9 g brända ben. Av de ben som gått att artbestämma utgjorde nöt den största posten, därefter svin och sist får/get. Den största posten av ben utgjordes dock av fragment som inte gick att artbestämma. För en mer utförlig beskrivning av benmaterialet hänvisas till bilaga 1.

Diskussion och tolkning RAÄ 405:1

Fornlämningen kunde vid förundersökningen, genom en datering av kol från härden A8, konstateras hysa boplatlämningar från romersk järnålder. Karaktären av de anläggningar och fynd som påträffats under delundersökningen styrker ytterligare denna datering. Den del av ett hus som påträffades i form av takbärande, stenskodda stolphål överensstämmer konstruktionsmässigt med andra undersökta hus i Mälardalen från yngre romersk järnålder. Från att under förromersk och äldre romersk järnålder ha haft balanserade takkonstruktioner, det vill säga med ett mittskepp motsvarande ungefär hälften av husets totala bredd, övergår man vid övergången mot yngre romersk järnålder till att bygga hus med underbalanserade takkonstruktioner. En sådan kännetecknas av att mittskeppet utgör cirka en tredjedel av husets totala bredd, alltså de proportioner som det här aktuella huset har (Göthberg 1995:73).

Grophus från yngre romersk järnålder är inte vanliga i Mälardalen, men förekommer. Generellt förknippas de med hantverksaktiviteter men vilken funktion grophuset A1 har haft är svårt att säga, då fyndmaterialet var förhållandevis sparsamt.

Det ringa antalet anläggningar på ytan talar för en relativt kort nyttjandefas. Inte heller något i fyndmaterialet talar för att boplaten nyttjats under äldre eller senare perioder. Givetvis bör dock beaktas den begränsade yta som nu undersökts, varför mer omfattande lämningar kan ligga utanför UO.

Referenser

- Göthberg, H. 1995. *Huskronologi i Mälardalen, på Gotland och Öland under sten- brons- och järnålder*. Ingår i *Hus & gård, artikeldel*. Göthberg, Kyhlberg & Vinberg. (red.). ISBN 91-71-92988-6. Riksantikvarieämbetet, skrifter nr 14. Stockholm 1995.
- Holmqvist, W. 1956. *Gravfältet vid Barkarby*. Antikvariskt arkiv 5. KVHAA, Stockholm 1956.
- Hållans, A-M & Svensson, K. 1999. *Pollista – bo och bruka under 1 200 år*. Kompletterande arkeologisk förundersökning och arkeologisk undersökning. UV Mitt, rapport 1998:110. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1999.
- Werthwein, G. 2004. *Planerad gång- och cykelbana längs Norrviksvägen*. Arkeologisk förundersökning av del av RAÄ 92:2 (f.d Spånga), 255:4, 255:8, 405:1, 405:2, Järfälla socken och kommun, Uppland. Rapport 2004:4. Stockholms läns museum 2004.

Kartmaterial

- SGU 1965. Sveriges geologiska undersökning. Geologiska kartbladet. Stockholm NV. Serie Ae. Nr 2. Stockholm 1965.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stockholms läns museum dnr:	2004:027
Länsstyrelsens dnr:	431-04-3576
Landskap:	Uppland
Kommun:	Järfälla
Socken:	Järfälla
Ekonomiska kartan:	10I 7d Spånga
Belägenhet RAÄ 255:4:	X 8752405 Y 8998625
Belägenhet RAÄ 405:1:	X 8769013 Y 9042075
Koordinatsystem:	ST 74
Arkeologisk personal:	Kjell Andersson, projektansvarig Per Widerström Tove Björk Rikard Franzén
Osteologisk analys:	Margareta Boije
Undersökningsperiod:	juni 2004
Arkivmaterial:	Förvaras på Stockholms läns museum

Bilaga 1. Genomgång av benmaterialet från Raä 255:4 och Raä 405:1, Järfälla sn Uppland

RAÄ 255:4

Totalt väger materialet 2186,1 gram ben fördelat på 181 fragment. Av detta utgörs endast en ringa del av brända ben, sammanlagt 22 fragment med en vikt av 10,7 gram.

Brända ben			Obränd ben		
Art (gram)	Antal fragm	Vikt (gram)	Art	Antal fragm	Vikt
Obestämt	13	7,2	Häst/Nöt	9	37,6
Får/Get	9	3,5	Obestämt	10	4,0
			Får/Get	14	23,3
			Nöt	22	48,1
			Svin	1	0,7
			Häst	103	2061,7
SUMMA	22	10,7	SUMMA	159	2175,4

Häst

Materialet domineras helt av häst vilka fördelas på fyra fyndkontexter (Id nr 1, 12, 13 samt 14). Samtliga ben som identifierats som häst är obrända.

En av dessa anläggningar rymmer hela 93% av hästmaterialet och utgörs av drygt 1,9 kg ben. Benen kommer troligen från en individ, ett föl kring ett års ålder vilken uppvisar en intressant benuppsättning. Fyndet saknar nämligen ryggrad, bröstkorg och hovarna.

Övriga 149,5 gram av häst fördelade på 56 fragment utgörs av delar av rörben (lårben, mellanfotsben och armbågsben) och en framtand.

Svin

Endast ett fragment (0,7 gram) har identifierats som svin. Benet kommer från nederdelen av en klöv (phalanx I) och är obränt.

Nöt

Materialet från nötkreatur utgörs av 22 fragment med en vikt av 48,1 gram. Samtliga fynd är obrända och kommer alla från tänder. Alla identifierade fragment kommer från individer över två år.

Får/Get

Då det är svårt att särskilja arterna har dessa slagits samman till denna kategori där sammanlagt 23 fragment identifierats (26,8 gram). Av dessa är 9 fragment (3,5 gram) brända.

Både unga (Id nr 9) och vuxna (Id 5 och 11) individer förekommer.

Obestämt

Det material som inte gått att identifiera uppgår till 23 fragment och väger 11,2 gram. Av dessa är 10 fragment (4 gram) obränt.

Häst/Nöt

Denna kategori utgörs av 9 ben (37,6 gram) som inte med säkerhet kunde identifieras till häst. Eftersom kontexten i övrigt (Id nr 9) endast innehåller hästben är det dock troligt att även dessa är av detta ursprung. Samtliga ben är obrända.

RAÄ 405:1

Totalt väger materialet 59,5 gram ben fördelat på 103 fragment. Av detta utgörs endast en ringa del av brända ben, sammanlagt 28 fragment med en vikt av 7,9 gram.

Brända ben			Obränd ben		
Art (gram)	Antal fragm	Vikt (gram)	Art	Antal fragm	Vikt
Obestämt	27	7,3	Obestämt	33	
	10,4				
Får/Get	1	0,6	Nöt	29	33,7
			Får/Get	7	2,0
			Svin	6	5,5
SUMMA	28	7,9	SUMMA	75	51,6

Obestämt

Den största posten utgörs av de ben som inte gått att identifiera, 60 fragment med en vikt av 17,7 gram. Av dessa är 27 fragment (7,3 gram) brända samt resterande 33 fragment (10,4 gram) obrända.

Nöt

Materialet från nötkreatur utgörs av 29 fragment med en vikt av 33,7 gram. Samtliga fynd är obrända och kommer alla från tänder med eller utan vidhängande käke.

Får/Get

Då det är svårt att särskilja arterna har dessa slagits samman till denna kategori där sammanlagt 8 fragment identifierats (2,6 gram). Av dessa är endast 1 fragment (0,6 gram) bränt. Detta fragment utgörs av en käkbit där spår efter styckning påträffats i form av snitt i benets yta.

Svin

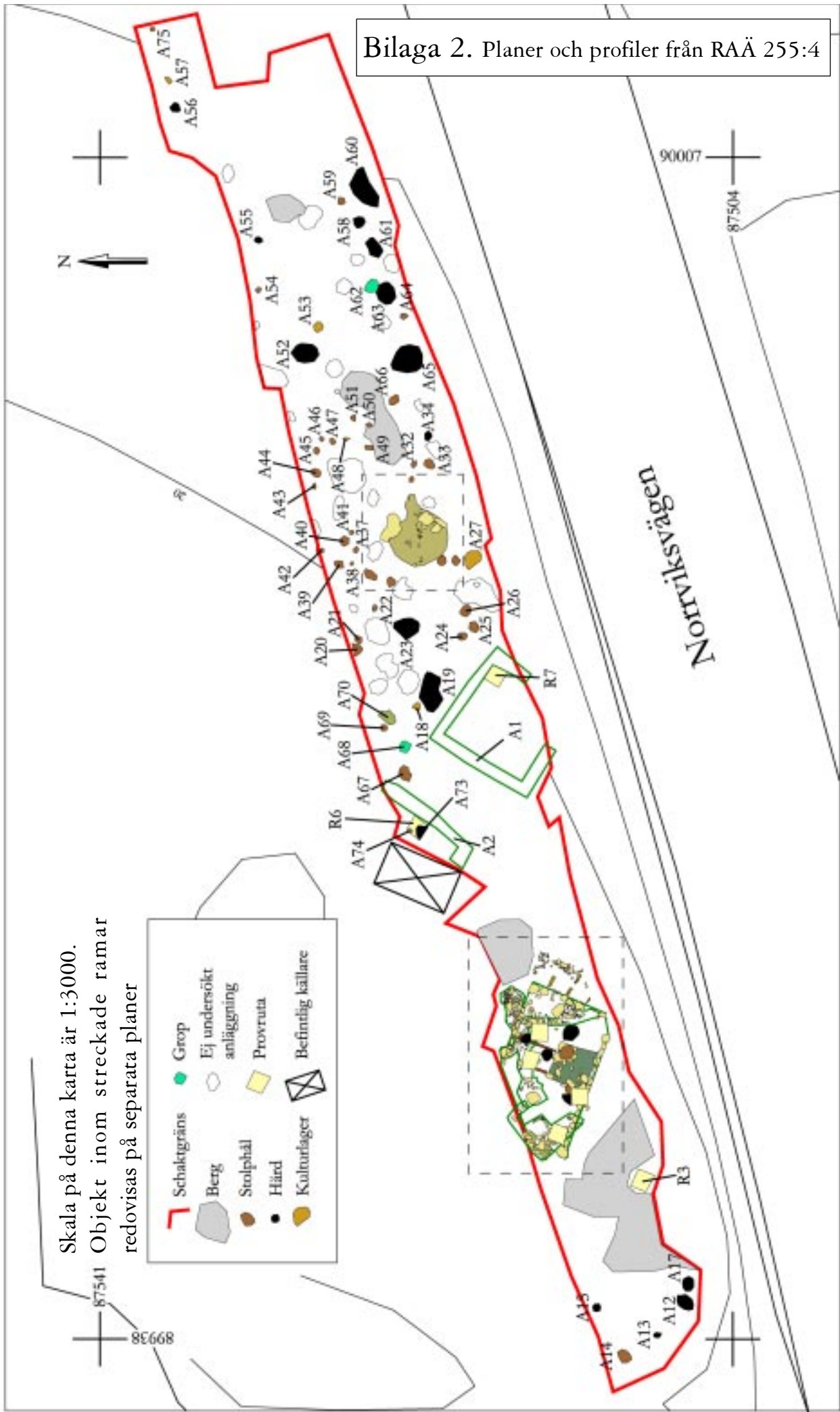
Fem fragment (5,5 gram) har identifierats som svin. Benen kommer samtliga från kotraden och alla är obrända. Troligen från en och samma unga individ.

Stockholms läns museum

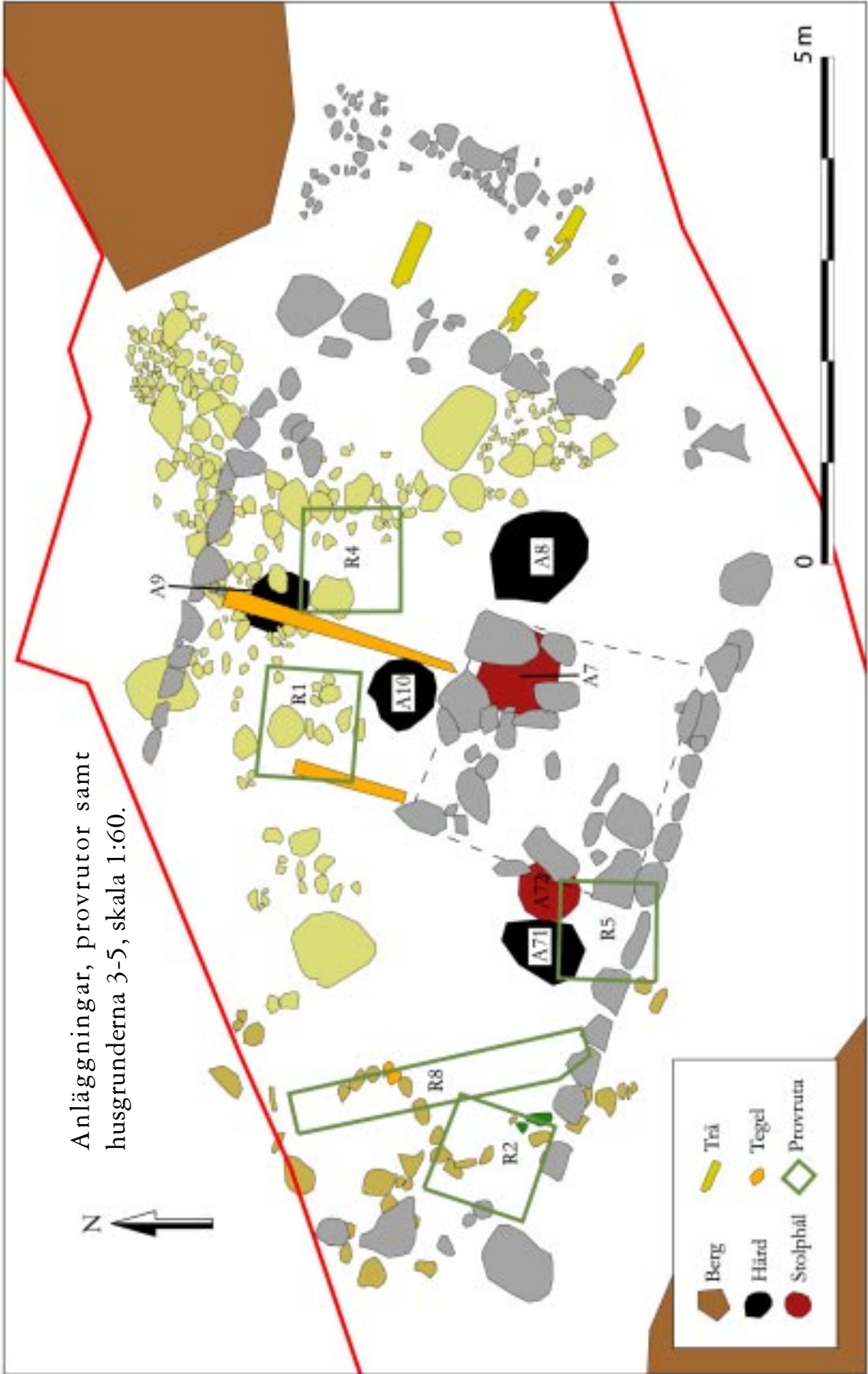
2004-12-10

Margareta Boije

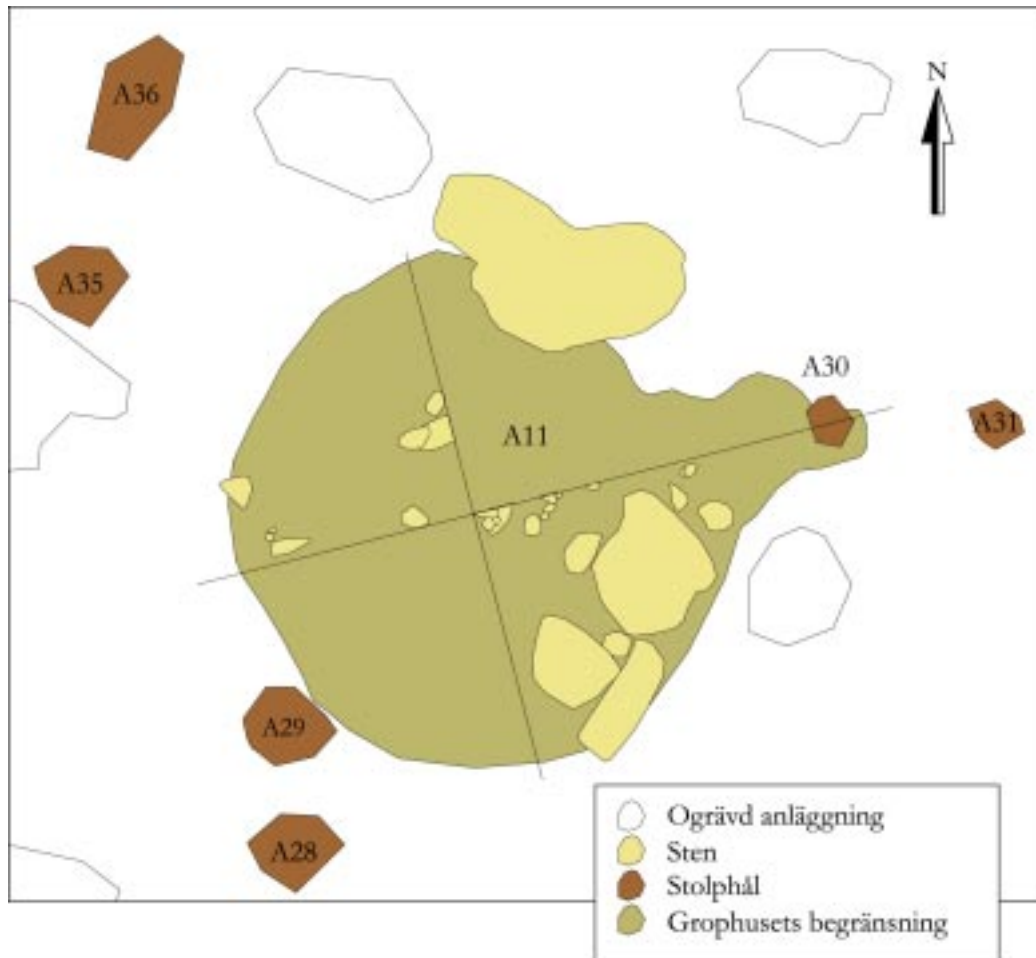
Bilaga 2. Planer och profiler från RAÄ 255:4

Skala på denna karta är 1:3000.
Objekt inom streckade ramar
redovisas på separata planer

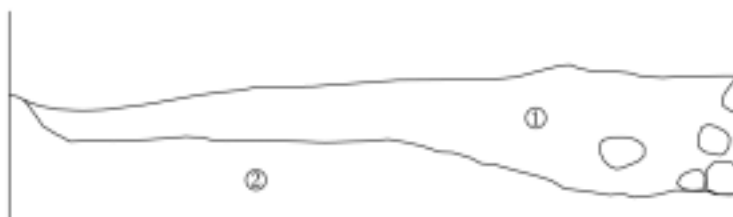

Plan över grophuset A11 med intilliggande anläggningar, skala 1:50

Profiler över A11, skala 1:20

A11, Ö kvadranten. Profil från Ö.

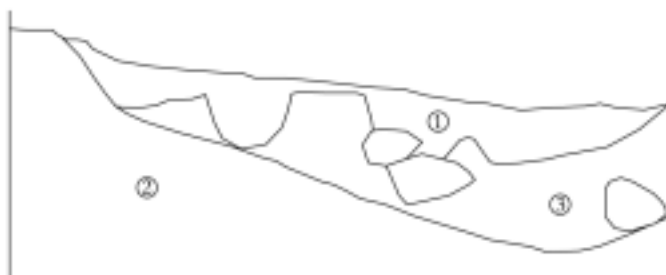
1. Mörkfärgad mo med enstaka inslag av kol och bränd lera.
2. Ljusbrun lera (golvnivå).

A11, Ö kvadranten. Profil från S.

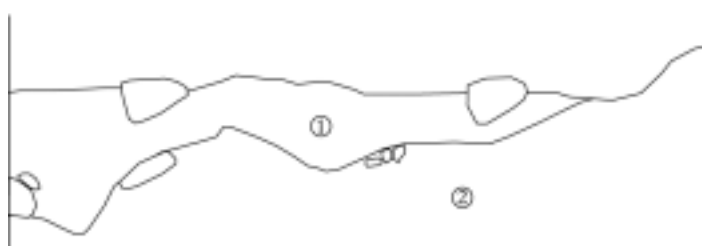
1. Mörkfärgad mo och lera med enstaka inslag av kol och bränd lera.
2. Ljusbrun lera (golvnivå).
3. Mörkfärgad lera.
4. Mörkbrun silt och lera.

A11, V kvadranten. Profil från V.

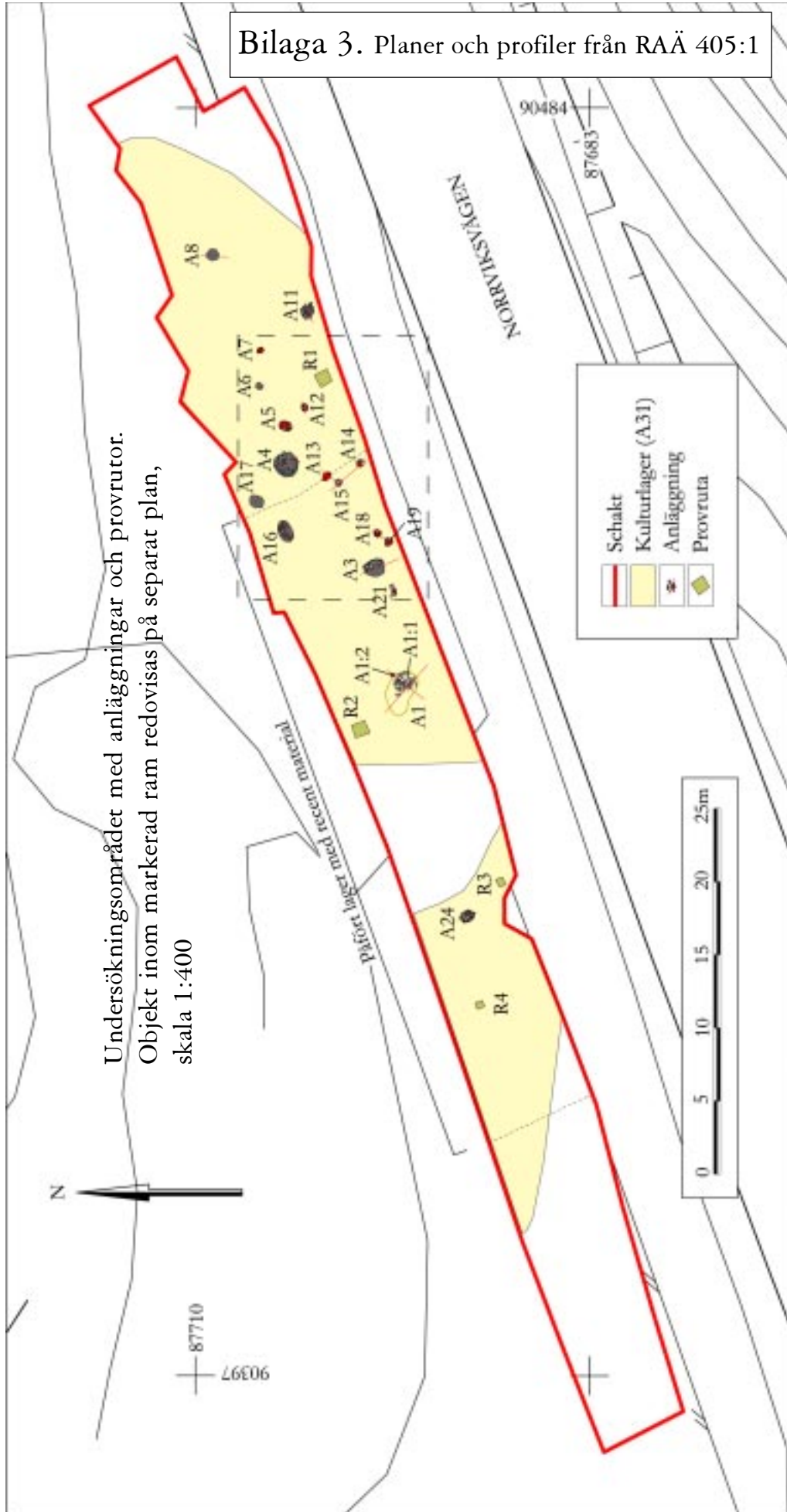
1. Mörkfärgad mo och lera med enstaka inslag av kol och bränd lera.
2. Ljusbrun lera (golvnivå).
3. Mörkfärgad lera.

A11, V kvadranten. Profil från N.

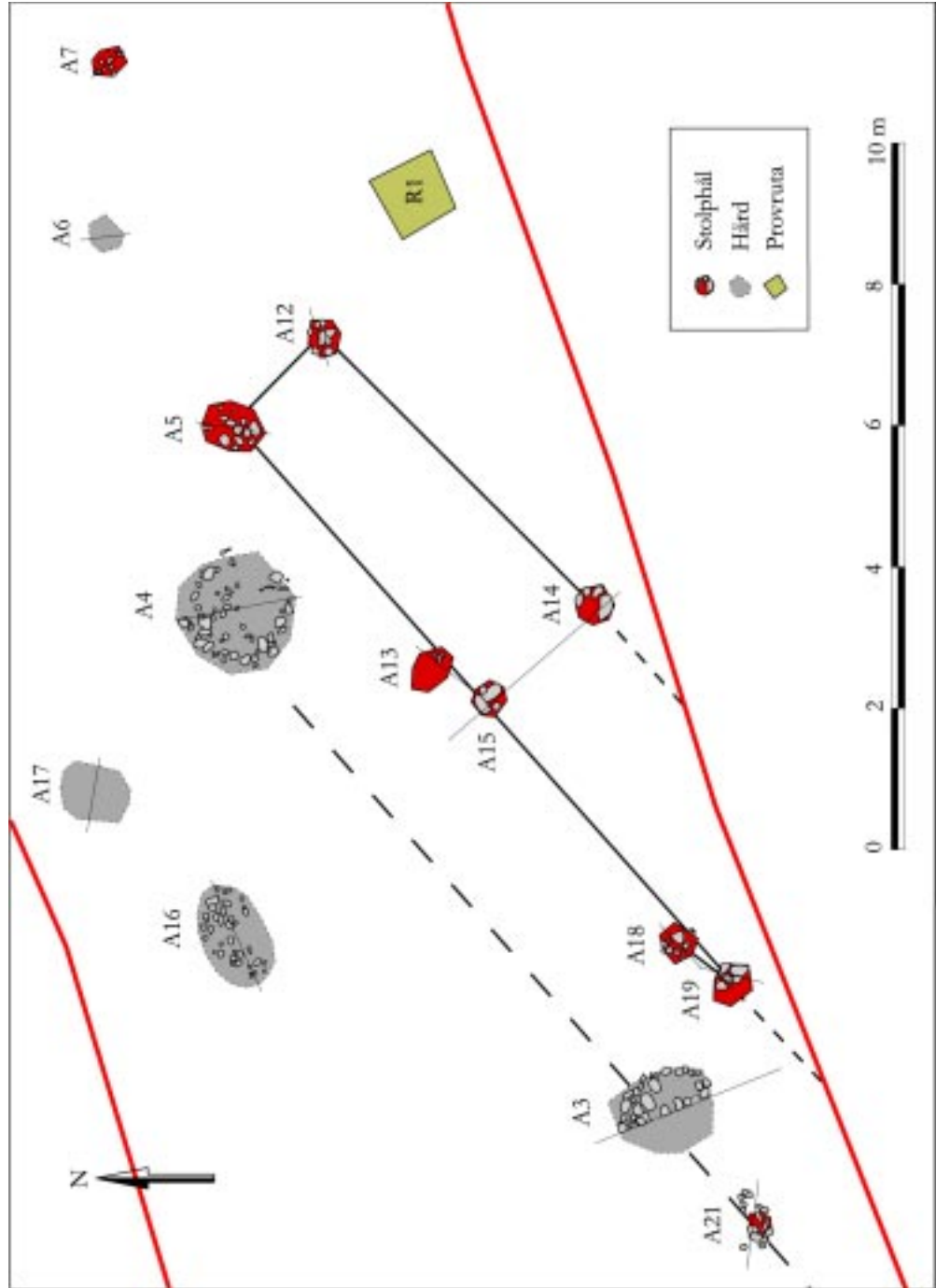

1. Mörkgrå lera.
2. Ljusbrun lera (golvnivå).

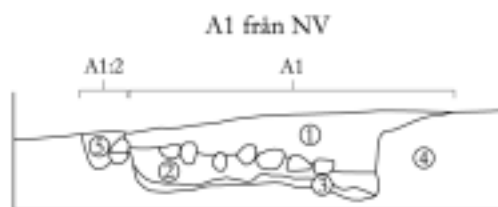
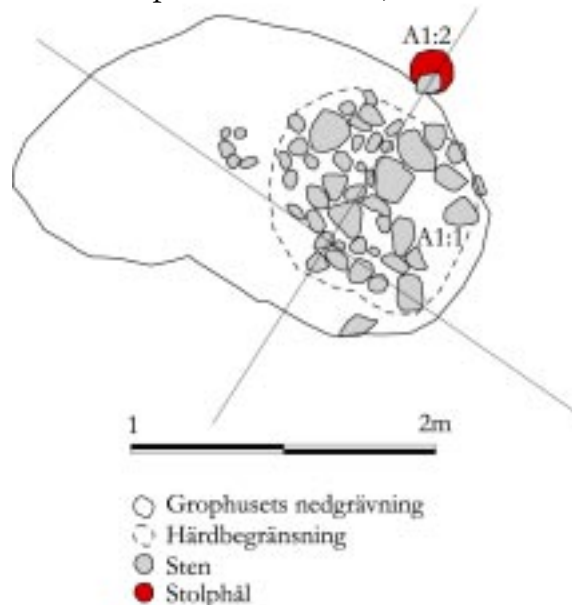
Bilaga 3. Planer och profiler från RAÄ 405:1

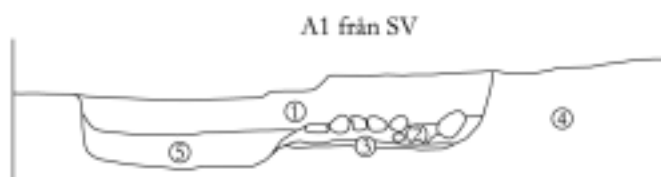
Detaljplan över huslämningen med omkringliggande anläggningar och provruta. Linjerna markerar husets utbredning, där den streckade linjen anger husets tänkta nordvästra vägglinje, skala 1:100

Plan och profiler över A1, skala 1:50

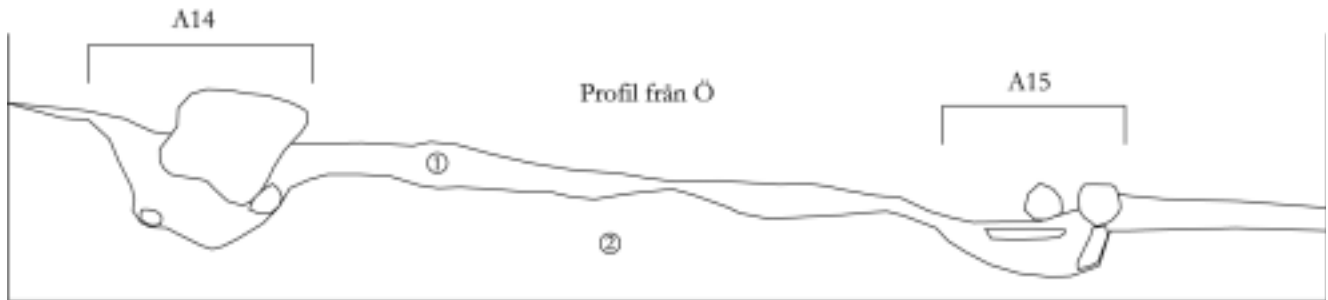

1. Grå-svart lera med inslag av sten, 0,03-0,12 m stora, varav flera skärviga och skörbrända. Förekomst av bränd lera, kolstänk, brända och obrända ben samt fragment av keramik.
2. Kol- och sotlager med bränd lera, skörbränd sten och fragment av keramik och obränt ben.
3. Grå-beige lera med inslag av kol och bränd lera.
4. Varvig, opåverkad röd-grå lera.
5. Mörkbrun lera med inslag av grus och skärvig och skörbränd sten, 0,08-0,15 m stora.

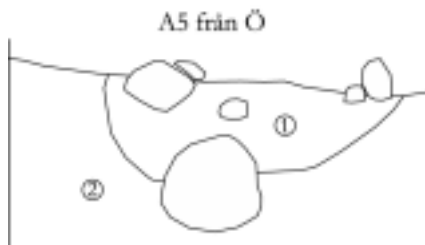

1. Grå-svart lera med inslag av sten, 0,03-0,12 m stora, varav flera skärviga och skörbrända. Förekomst av bränd lera, kolstänk, brända och obrända ben samt fragment av keramik.
2. Kol- och sotlager med bränd lera, skörbränd sten och fragment av keramik och obränt ben.
3. Grå-beige lera med inslag av kol och bränd lera.
4. Varvig, opåverkad röd-grå lera.
5. Grå-beige lera, i övrigt samma innehåll som i lager 1.

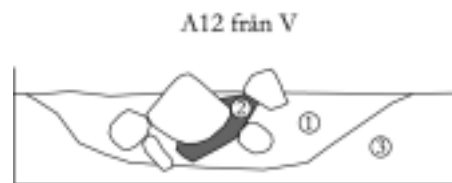
Profiler över stolphål till huset, skala 1:20

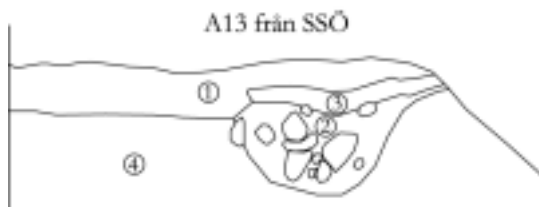
1. Gråsvart sotig lera.
2. Opåverkad lera

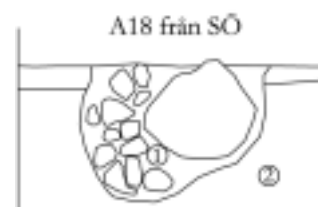
1. Grå lera.
2. Opåverkad lera.

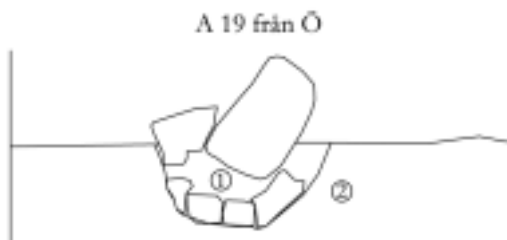
1. Grå lera.
2. Mörkfärgad lera (stolprest?)
3. Opåverkad lera.

1. Gråsvart sotig lera
2. Brungrå lera
3. Sotlager
4. Opåverkad lera

1. Grå lera
2. Opåverkad lera

1. Sotig lera med inslag av kol.
2. Opåverkad grå lera.

Bilaga 4. Tabeller för RAÄ 255:4

Anläggningstabell

Anl nr	Intrasis Id	Typ	X	Y	L x B x Dj i m	Beskrivning	Fynd	Anmärkning
1	100379	Källargrund (Hg1)	87518,87	89971,66	6,5 x 6,5 x 0,8	Källargrund, 6,5 x 6,5 meter och 0,8 meter hög (mätt på insidan av grunden ned till opåverkad mark). Endast två väggar kvar i NV och NO, samt en mindre del, ca 2 meter, av den SV väggen. Övriga väggar förstörda av den intilliggande vägen och väggläket. Väggar är kallmurade men har bitvis påbetratts med murbruk. Murad med natursten, 0,3-1 m stora. Övrigt fyllnadsmaterial utgjordes av sandig silt med inslag av grus. I fyllningen påträffades enstaka förekomst av sot, kol samt bränd lera, rikligt med tegel och murbruk. I V delen av källaren återfanns ett större markfast stenblock vilket uppstog omkring en fjärdedel av källargrundens yta.	Porslin, tegel, murbruk, plånglas, burliggas, skor, rödgods, diverse järnföremål.	Vid framrensning av grunden påträffades en större mängd avfall som till den övervägande delen kan dateras till 1900-talets första hälft. Källaren har således i senare tid använts som dumpningsplats för sopor. Huset dateras utifrån fynden till 1700- eller 1800-talet.
2	101124	Källargrund (Hg2)	87521,88	89968,65	6,5 x 2 x 0,3	Husgrund. I V övergång och genomgrävd av en sentida murad källare (A6) med överbyggnad av betong. Den N delen belägen utanför arbetsområdet. Husgrunden utgjordes av en sylstensgrund bestående av två rader med 0,3-0,5 m stora naturstenar. Grunden överlagrades av en stenfylld jordmantel/vall kring den sentida källaren. Den mo som utgjorde grundens fyllning var eldpåverkad. Fynd av bl a spik med gödpatina och sekundärbränt rödgods.	Tegel, murbruk, spikar, rödgods.	Spikar och rödgods påträffades vilka bedömdes vara sekundärt brända. Huset dateras utifrån fyndinnehåll till 1700- eller 1800-tal.
3	100152	Husgrund (Hg3)	87514,39	89954,29	9 x 3,5	Rektangulär stensyll med spisröse centralt beläget inäll grundens SV långsida. Delar av spisröset synligt före avtörning som en förhöjning med tegel och sten. Från spisröset löpte två stycken parallella tegelrader mot den motsätande långsidans vägg. Stenstorlek i syllen cirka 0,25-0,65 m. I SV ytterligare rester av en stensyll, dock med mindre stenar, 0,1-0,35 m stora. Mellan denna rester av träplankor vilka sannolikt utgjort ett golv.	Tegel, murbruk, spikar, rödgods, porslin, krippipot, glas, bränt och obränt bet.	Huset har troligen varit en enkelsnuga med ingång i den NV långsidans N del. Den mindre stensyllen i SO eventuellt en senare tillkommen utbyggnad (förrådF). Huset dateras utifrån fyndmaterialet till 1700- eller 1800-tal.
4	200001	Husgrund (Hg4)	87515,54	89950,02	3,5 x 3,5	Delar av en sylstensgrund med rester efter husets spis i anslutning till långsidans väggsväll. Troligen fortsätter huslämningen vidare mot N, utanför UO. Två tegelstenar påträffades i botten till spisröset.	Tegel, porslin.	Husgrunden dateras utifrån fyndmaterial och karaktär till 1600- eller 1700-tal.

5	110000	Husgrund (Hg5)	87516,36	89956,22	7 x 6,5	Delar av en siltstensgrund bestående av 0,05-0,65 m stora stenar. Oklart hur stort huset ursprungligen varit. Då berg i dagen vidtar mot Ö bör dock huset inte ha sträckt sig mycket längre åt detta håll.	Se beskrivning R1 och R2.	Länningen överlagras av hg3 och hg4. Två provrutor (R1 och R2) grävdes i anslutning till syllen utan att några tydliga lagerföljder kunde urskälljas. Direkt under hg5 påträffades en härd (A9) vilken daterades genom ¹⁴ C-analys till romersk järnålder. Troligen är dock husgrunden betydligt yngre och kan eventuellt utgöra det första huset till torpet Åkerby.
6	100208	Källargrund (Hg6)	87522,49	89964,97	4,6 x 2,6	Sentida källargrund med överbyggnad av betong.		Befintlig byggnad.
7	3125	Stolphal	87513,82	89954,73	1,2 x 0,55 x 0,25	Eventuellt rester av en nedbrunnen stolpe.		
8	3126	Härd	87513,57	89955,9	0,7 x 0,45 x 0,18			
9	3127	Härd	87516,17	89955,55	0,8 x 0,5 x 0,27	Fyllning av sotig och kolbemannad lera och silt.		Kol från härdens daterades med ¹⁴ C-analys till romersk järnålder.
10	3129	Härd	87514,95	89954,62	0,55 x 0,4 x 0,25	Fyllning av sot och kolbemannad lera.		
11	4000	Gropus	87522,32	89984,81	3,8 x 3,3 x 0,35	Synlig i ytan som en rundad mörkfärgning med inslag av enstaka sot, kol och bränd lera. I anläggningens Ö del ett utskjutande parti vilket eventuellt utgjort en ingång till huset. I anslutning till ingången ett stolphal (A30). Huset befanns vid utgrävning ha en flackt skålad profil, som mest cirka 0,35 m djup. Botten utgjordes av hårt packad lera vilket tolkas ha utgjort en avsatt golvnivå.	Pärta (röd glasfluss), bränd lera, brända och obrända ben (nöt), A-keramik.	Pärta påträffad i den Ö kvadranten. Endast de Ö och V kvadranterna undersökta.
12	100000	Härd	87506,85	89940,18	0,8 x 0,6 x 0,25	Sot och kol med inslag av skörbränd sten.		A-keramik
13	100110	Härd	87508,53	89938,25	0,5 x 0,3			
14	100116	Stolphal	87510,36	89937,02	0,9 x 0,6 x 0,35	Sotbemannad mylla. Eventuellt resterna av en nedbrunnen stolpe.		
15	100124	Härd	87512,04	89939,87	0,7 x 0,6 x 0,8	Sot och kol samt skärvig sten.		
16	100351	Stolphal			0,25 x 0,25			
17	100358	Härd	87506,71	89941,23	0,9 x 0,7 x 0,25	Gräbrun silt och lera med inslag av kol.		
18	100395	Kulturlager (del av)	87522,57	89974,96	0,5 x 0,45 x 0,2	Kulturlagerrest, 0,75 x 0,6 m stor, bestående av sotig silt och lera.		A-keramik

19	100403	Hjärd	87521,73	89975,8	2,4 x 1,3 x 0,25	Kol och sotbemängd silt och lera.	Obelat ben (nöt)	
20	100461	Stolphal	87526,04	89978,29	0,5 x 0,5 x 0,2	Mörkbrun lera och mo. Anläggningen försätter in i schaktkanten mot N.		
21	100468	Stolphal	87525,96	89978,86	0,5 x 0,4 x 0,3	Mörkbrun lera. Tydlig mörkfärgning efter stolpen.		
22	100497	Stolphal	87525,01	89980,71	0,4 x 0,3 x 0,16	Fyllning av mörkgrå mo och lera med enstaka inslag av skörbränd sten, kol och bränd lera.		
23	100504	Hjärd	87523,09	89979,57	1,4 x 1,2 x 0,25	Brungrå, sot- och kolbemängd silt.	A-keramik, obränt ben (nöt)	
24	100516	Stolphal	87519,92	89979,02	0,6 x 0,5		Knacksten	
25	100523	Stolphal	87519,18	89979,57	0,7 x 0,55 x 0,35	Brungrå silt och lera.	A-keramik, obränt ben (nöt)	
26	100530	Stolphal	87519,67	89980,52	0,75 x 0,55 x 0,4	Mörkbrun silt och lera.		
27	100561	Kulturlager (del av)	87519,25	89983,55	1,1 x 0,8 x 0,1	En 1,2 x 0,6 meter stor kulturlagerrest bestående av ett en sot och kolbemängd försänkning med enstaka skärvig sten.		
28	100571	Stolphal	87520,26	89983,44	0,5 x 0,5			
29	100577	Stolphal	87521,03	89983,51	0,5 x 0,5 x 0,45	Mörkbrun silt och lera.	Amuletring (påträffades vid förundersökni ngen)	
30	100623	Stolphal	87522,95	89987,12	0,35 x 0,35	Mörkbrun silt och lera.		Ingår sannolikt i konstruktionen till grophuset A11.
31	100637	Stolphal	87522,88	89988,28	0,35 x 0,35	Endast en mörkfärgning.		
32	100644	Stolphal	87522,7	89989,08	0,35 x 0,35 x 0,2	Mörkbrun lera och silt med inslag av sot, kol och bränd lera.	A-keramik	
33	100650	Stolphal	87521,81	89989,1	0,7 x 0,5 x 0,3	Mörkbrun lera och silt med inslag av sot, kol och bränd lera.		
34	100667	Hjärd	87521,88	89990,72	1,2 x 0,9			
35	100689	Stolphal	87524,04	89982,22	0,9 x 0,7 x 0,3	Mörkbrun silt och lera med inslag av sot.	Obelat ben (nöt)	
36	100696	Stolphal	87525,22	89982,6	0,85 x 0,5 x 0,12	Fyllning av mörkgrå mo och lera.		
37	100710	Stolphal	87526,08	89984,09	0,4 x 0,4 x 0,1	Mörkgrå mo och lera med inslag av kol.		
38	100716	Stolphal	87526,31	89983,29	0,3 x 0,3 x 0,08	Brun mo och lera med inslag av kol. Förekomst av skörbränd sten.		

39	100721	Stofphal	87527,05	89983,21	0,6 x 0,4 x 0,1	Ljusbrun mo och lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
40	100727	Stofphal	87526,76	89984,62	0,55 x 0,55 x 0,15	Mörk gråbrun silt och lera.	Vävtyngs-fragment	
41	100733	Stofphal	87526,33	89985,12	0,65 x 0,6 x 0,3	Mörk gråbrun silt och lera.	Öbränt ben (får/gef)	
42	100743	Stofphal	87528,1	89984,07	0,3 x 0,3 x 0,25	Mörkgrå lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
43	100798	Stofphal	87528,57	89987,78	0,3 x 0,3 x 0,25	Brun lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
44	100803	Stofphal	87528,42	89988,58	0,7 x 0,6 x 0,4	Brun lera med inslag av sot kol och bränd lera.	Solja (järn)	
45	100827	Stofphal	87528,38	89989,86	0,45 x 0,3 x 0,25	Mörkgrå lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
46	100834	Stofphal	87528,1	89990,53	0,3 x 0,3 x 0,15	Mörkgrå lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
47	100840	Stofphal	87527,45	89990,4	0,4 x 0,4 x 0,1	Mörkgrå lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
48	100846	Kulturlager (del av)	87526,71	89990,55	0,4 x 0,2	Fynd av A-keramik gjorde att ytan bedömdes kunna utgöra en anläggning, men befanns vid utgrävning utgöra en del av kulturlageret.	A-keramik	
49	100851	Stofphal	87525,28	89990,05	0,5 x 0,3 x 0,15	Mörkbrun lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
50	100857	Stofphal	87525,3	89991,37	0,3 x 0,3 x 0,05	Mörkbrun lera med inslag av kol.		
51	100862	Stofphal	87526,23	89991,77	0,4 x 0,4 x 0,1	Mörkbrun lera med inslag av kol och bränd lera.		
52	100903	Härd	87529,09	89995,54	1,6 x 1,2 x 0,2	Fyllning av mörkbrun silt och lera, Enstaka inslag av bränd lera.		
53	100925	Kulturlager (del av)	87528,29	89997,07	0,5 x 0,5	Del av kulturlager med fynd av bearbetad kvarts.	Bearbetad kvarts	
54	100937	Stofphal	87531,8	89999,26	0,4 x 0,3 x 0,18	Fyllning av mörkbrun silt och lera med inslag av sot, kol och bränd lera.		
55	100943	Härd	87531,82	90002,16	0,5 x 0,4 x 0,1	Ljusgrå lera med inslag av sot och kol.		
56	100960	Härd	87536,6	90009,86	0,6 x 0,6 x 0,1	Sot och kolbemängd lera.		
57	100966	Kulturlager (del av)	87536,98	90011,46	0,5 x 0,25	Ursprungligen tolkad som ett stofphal med stenskorning, därpå avfärdad som anläggning. Då keramik har relaterats till anläggningen tolkas denna utgöra en kulturlagerrest.	A-keramik	
58	100987	Härd	87525,89	90003,2	0,7 x 0,7 x 0,1	Fyllning av silt och lera med inslag av sot och skärvig sten.		
59	100995	Stofphal	87526,92	90004,44	0,5 x 0,5 x 0,18			
60	101000	Härd	87525,62	90005,15	2,5 x 1		Bränt ben (får/gef)	Skadad av dilse intill väg
61	101009	Härd	87525,03	90001,72	1,2 x 0,6 x 0,15	Sot och kolbemängd nyilla.		
62	101040	Gröp	87525,12	89999,47	1 x 0,8 x 0,2	Mörkgrå lera.		
63	101048	Härd	87524,32	89999,05	1,3 x 1,2 x 0,1	Sot och kolbemängd lera.		

64	101066	Stolphal	87523,28	89997,72	0,55 x 0,4 x 0,3	Fyllig mörkfärgning centralt i anläggningen. Fyllning av mörkgrå lera.		
65	101072	Härd	87523,07	89995,18	1,8 x 1,7 x 0,1	Mörkbrun lera och silt med inslag av sot, kol och bränd lera.	Obränt ben (nöst)	
66	101089	Stolphal	87523,83	89992,8	0,4 x 0,4 x 0,18	Mörkbrun lera och silt med skärvig och skörbränd sten.		
67	101143	Stolphal	87523,24	89971,07	1,2 x 0,7 x 0,15	Mörkbrun silt och lera.		
68	101157	Bengrop	87523,28	89972,59	0,7 x 0,7 x 0,25	Mörkbrun silt och lera.	Obränt ben (häst)	
69	101165	Stolphal	87524,44	89973,74	0,45 x 0,45			
70	101171	Stenansamling	87524,21	89974,35	1 x 0,7			
71	101255	Härd	87513,59	89952,06	0,8 x 0,6 x 0,22	Fyllning av sot, kol och skörbränd sten, sot botten mer urfakat.	Bränt ben	
72	102309	Stolphal	87513,61	89952,64	0,6 x 0,5 x 0,36	Fyllning av mörkbrun till gulgrå silt och lera.	A-keramik, obränt ben (häst)	
73	102313	Härd	87522,3	89976,66	0,8 x 0,7			
74	102314	Stolphal	87522,93	89967,69	0,3 x 0,2 x 0,3	Gråbrun silt och lera.	A-keramik	
75	200048	Stolphal	87537,82	90014,18	0,26 x 0,23 x 0,12	Fyllning av mörkbrun silt och lera med inslag av kol och skörbränd sten.		

Provrutstabell

Nr	Intrasis id	X	Y	Beskrivning	Stickens tjocklek	Fynd	Anmärkning
1	102304	87515,89	89954,25	I provrutan påträffades spikar och nitar samt en del av en kritt pipa. Spikarna och nitarna bedömdes ha kunna ingått i en väggkonstruktion. En rad med tegel i rutans V hörn indikerar samma sak. Det uppmärksammades att mycket lite keramik eller porslin påträffades i provrutan.	0,1 m	Järnspikar, nitar, tegel, kritt pipa, rödgods, porslin.	Rutan grävd i Hg 3-5
2	102303	87514,28	89949,9	St 1: Mörkbrun silt och lera. Förekomst av tegel, del av kritt pipa, ben. St 2: Mörkbrun lera/ silt.	0,2 m	St 1: tegel, del av kritt pipa, obränt ben.	Rutan grävd i Hg 3-5
3	102301	87509,37	89947,19	Brungrå sand och silt.	0,1 m	Glas, en patronhylsa och tegel.	
4	102305	87515,36	89955,83	Brungrå sand och silt.	0,05 m	Enstaka tegel samt bränd lera.	Rutan grävd i Hg 3-5
5	102302	87512,94	89952,11	St 1: Gråbrun sand och silt. St 2: ljusbrun lera och silt	0,05 m	St 2: fragment av keramik	Rutan grävd i Hg 3-5
6	102306	87522,54	89967,87	St 1: Sotig mylla och flata stenar, ca 0,15-0,45 m stora, liggandes på flis av tegel och murbruk. De flata stenarna eventuellt del av ett golv. St 2: Sotig mo.	0,2 m	St 1: tegel, murbruk, brända och obrända ben, slagg, järnspik samt eventuellt en del av en järnfil. St 2: enstaka förekomst av tegel och obrända ben.	Rutan grävd i Hg 2. I st 2 påträffades två anläggningar, A102313 (hård) samt A102314 (stolphål).
7	200042	87517,92	89976,75	St 1-5: fyllning av brun sandig silt, grus, kol, tegel, murbruk samt rikligt med större stenar, ca 0,2-0,4 m. Merparten av stenen var bearbetad eller skarpkantad. Fyllningen sannolikt rester efter husets intrasade väggar.	0,5 m	St 1-5: tegel, murbruk, obrända ben (häst, nöt), järnkniv.	Rutan grävd i Hg 1.
8	102310	87514,64	89950,65	Stratigrafin var mycket otydlig med störda kontexter. Några lagerföljder som indikerade olika golvinväer till respektive huslämning kunde således inte urskiljas. Det förhistoriska materialet konstaterades dock ligga under de berörda husgrunderna.	0,3 m	Rödgods, A-keramik, vävtyngdsfragment, brända och obrända ben (häst).	Tranché grävd i husgrunderna 3-5.

Bilaga 5. Tabeller för RAÄ 405:1

Anläggningstabell

Anl nr	Intrasis Id	Typ	X	Y	L x B/Dj i m	Fynd	Beskrivning
A1	101267	Grophus	87695,78	90443,97	1,7 x 2,9/0,6	Keramik, bränd lera, brända och obrända ben (nöt, svin, får/get).	Anläggningen framkom vid schaktning som en oval, något oregelbunden, mörkfärgning med kolstränk och bränd lera i fyllningen. I den SÖ delen en hårdpall (A1:1) belägen på en avsats, cirka 0,2 m högre än husets golvnivå. Innil anläggningens NÖ sida ett stenskonat stolphål (A1:2) vilket sannolikt tillhört husets konstruktion. I botten av huset ett avsatt lerlager med sot och enstaka kolstränk.
A1:1	254	Hårdpall	87695,55	90444,72	1,25 x 1,4/0,2	Keramik, brända och obrända ben.	Hård belägen på en avsats i grophuset A1. Fyllning av kol och sot med sörbränd sten samt bränd lera, keramik och brända och obrända ben
A1:2	253	Stolphål	87696,46	90445,21	0,25 x 0,35/0,25		Stolphål beläget i anslutning till grophusets (A1) NÖ sida. Fyllning av mörkbrun lera samt skärvig och skörbränd sten. Ett par större stenar i anläggningens SV del sannolikt skoningssten. Stolpen kan eventuellt ha burit upp någon form av tak eller vindskydd.
A3	101290	Hårdgrop	87697,5	90452,54	0,9 x 1,7/0,45	Keramik	Fyllning bestående av rikligt med skärvig och skörbränd sten samt sot och kol.
A4	101337	Hård	87703,59	90459,7	1,7 x 1,7/0,15	Obränt ben (får/get).	Fyllning bestående av rikligt med skärvig och skörbränd sten, 0,1-0,15 m stora, samt sot och kol. I botten gulbrun lera. Stenskonat stolphål med en fyllning grå lera.
A5	101353	Stolphål	87703,69	90462,38	0,7 x 0,9/0,4		I toppen av anläggningen en skörbränd sten. Fyllning av sot och kol.
A6	101372	Hård	87705,42	90465,01	0,45 x 0,5/0,05		
A7	101378	Stolphål	87705,32	90467,46	0,4 x 0,45/0,05		Stolphålsbotten med skoningsstenar 0,05-0,1 m stora. Fyllning av grå lera. I botten opåverkad gråbrun lera.
A8	101393	Hård	87708,61	90474,04	0,9 x 0,9		Fyllning av sot och kol med skärvig och skörbränd sten Halva anläggningen utgrävd under förundersökningen. Ett kolprov från hårdens daterades till romersk järnålder vid förundersökningen.
A11	101385	Hård	87702,13	90470,13	0,9 x 1,1/0,1		Fyllning av sotig grå-brun lera med inslag av skärvig och skörbränd sten, 0,1 m stora.
A12	101361	Stolphål	87702,36	90463,61	0,5 x 0,6/0,2	Torne (järn), bränt ben.	Fyllning av brun-grå lera med 0,1-0,2 m stora skoningsstenar.

A13	101311	Stolphål	87700,89	90458,89	0,5 x 0,75/0,3		Fyllning av grå-svart sotig lera med 0,1 m stora skoningsstenar.
A14	101323	Stolphål	87698,55	90459,87	0,5 x 0,5/0,35		Fyllning av gråsvart sotig lera med 0,1-0,2 m stora skoningsstenar.
A15	101330	Stolphål	87700,08	90458,5	0,5 x 0,5/0,2		Fyllning av gråsvart sotig lera med 0,1-0,3 m stora skoningsstenar.
A16	290	Härd	87703,66	90455,05	0,95 x 1,5/0,2		Fyllning av gråbrun leras med sot, kol samt skärvig och skörbränd sten, ca 0,1-0,15 m stora.
A17	291	Härdrest	87705,68	90457,33	0,8 x 1/0,1		Fyllning av sot och kol.
A18	101305	Stolphål	87697,4	90454,95	0,5 x 0,5/0,5		Stenskott stolphål med 0,05-0,25 m stora stenar. Fyllning av grå lera.
A19	101299	Stolphål	87696,62	90454,36	0,5 x 0,6/0,25		Stenskott stolphål med 0,1-0,3 m stora stenar. Fyllning av sotig lera med inslag av kol.
A21	101410	Stolphål	87696,17	90450,91	0,6 x 0,95/0,1		I toppen av anläggningen sotig lera, därunder ett sot och kollager och i botten opåverkad gråbrun lera. Skärvig och skörbränd sten, 0,05-0,1 m stora.
A24	101420	Stenansamling	87691,31	90428,72	0,8 x 1,6/0,2	Keramik	0,05-0,2 m stora stenar. Fyllning av grusig lera.
A31	280	Kulturlager			544 m ²	Keramik, bränd lera	Kulturlagrets tjocklek 0,1-0,2 m. Mörkfärgad lera med stänk av bränd lera, sot och kol. Det parti som saknar kulturlager i mitten av schakret eventuellt ett resultat av bortodling i senare tid.

Provrutstabel

Nr	Intrasis id	Y	X	Beskrivning	Stickens tjocklek	Fynd
1	102304	87701,28	90465,42	St 1: fyllning av mörkgrå mo. St 2: mo med inslag av enstaka kolstänk och bränd lera. St 3: gråbrun lera med enstaka kolstänk i toppen av sticket.	0,1 m	
2	102303	87698,69	90441,34	St 1: gråbrun lera med inslag av grus och silt. St 2: gråbrun lera med inslag av silt. St 3: gråbrun lera. I botten en rund mörkfärgning, 0,4 m i diameter, med sot och kol. Sannolikt botten av en hård. Därunder opåverkad lera.	0,05 m	St 2: brända ben. St 3: A-keramik.
3	102301	87689,04	90430,86	St 1: gråbrun lera med inslag av grus och silt. St 2: ljusgrå lera med inslag av grus och silt. Därunder opåverkad lera.	0,1 m	St 1: A-keramik.
4	102305	87690,48	90422,44	St 1: brun lera med inslag av grus. Förekomst av sot, kol och skörbränd sten. St 2: ljusbrun lera med enstaka inslag av sot och kol. Därunder opåverkad lera.	0,1 m	St 1: A-keramik.